

BUDSTIKKEN

20. august 1942

Står vi under skjebnens øde,
Enso med vår tross,
Kommer levende og døde,
For å hjelpe oss ...
De som gikk fra liv og lykke,
De som da det gjaldt,
Orket intet regnestyke,
Men betalte alt.

Nøyverne i himmelrummet,
Menn på dark og delte,
Fangene som ventet, stusne,
Få å føres vekk.
Landets ukjente soldater ...
Stoite kan vi ikke.
Vi har fått som kamerater
Bedre enn enn vi.

Skammens natt tar aldri ende,
Uten ved vår ild.
Vi skal brenne og forbrenne
Så en dag blir til,
Fra vårt hjerte, fra vår påinne
Skal, på veien hjem,
Så et lyssekjær over landet,
Når det stiger frem.

(Nordahl Grieg)

10. SEPTEMBER 1942

er det et år siden Vidkun Quisling og Rolf Wickstrøm ble viktigere i Oslo uten lov og dom. Tyskerne trodde at disse skuddene skulle skremme det norske folket til lydighet og underkastelse, men de feil. De gav signalene til den kamp på liv og død, hvor hver eneste nordmann er soldat i frontlinjen. Vi har lært meget på dette året, fremforut har skolens og kirkens kamp vist oss at det rykker å sette seg til motverge mot ethvert forsøk på nazifisering.

Den 10. september vil ingen nordmann vise seg ute etter kl. 19, hverken på gaten eller på restauranter, kino eller teater. Den dagen vil vi i stillhet fornye løftet om aldri å handle mot vår samvittighet og ikke la noe offer være for stort når det gjelder å nå vårt felles store mål: Et fritt og selvstendig Norge i et fritt Europa.

DET ER INNE PUNKTIG når det meldes at de fleste av lærerne i Kirkenes er frigitt. Det er de lærere som var fengslet på Grini blitt løslatt mot å underskrive en avklaring, som gikk ut på at de var villige til å sjøopppta sitt arbeid og at de var klar over at departementet isåfall betraktet dem som medlemmer av Lærersambandet. Ma.o. intet annet enn en sjengivelse av det rakkiske forhold.

Kedaksjonen har publisert følgende rystende øyenvitneskildring fra en fangeleir for tsjekkiske og serbiske fanger utenfor Mo i Rana, datert juni-juli 1942: "Jeg lurte meg opp i fangeleiren for å se med egne øyne det jeg hadde hørt så mye tale om. Jeg har aldri i mitt liv sett noe så til de grader tragisk, og jeg synes ikke jeg kan spise et godt måltid mit etter dette. De ca. 400 fanger som kommet til Korjen var serbere og tsjekkere. Politiske forbrytere, mest intellektuelle. Der skal være både prester, lager, professorer o.a. De kom giende fra Bjerka stasjon. I Korjen var hele befolkningen møtt frem for å slo. Men de gråt, både menn og kvinner, da de fikk se fangene. De var så triste og trette, at de knapt klarte å holde seg på bena. De sprekest plukket litt gress langs veikanten og spiste. Men det var et bedrøvelig syn. - Først gikk jeg en vei i utkanten av leiren. Overalt gikk vakt ned oppplantede bajonetter. Og det var "norske" legionærer! De gikk og voktet på disse utsprakte fangene, og noen av dem brukte varre kjeft enn jeg noenzang før har hørt. Den yngste fangen er 16 år. Han lignet et av de bildedene Quisling viser frem fra hungersnødent Russland. Røye det ut her her han ikke levende.

ærre enn de overdrevne typene du før så i tysk film. Så tragiske, selv-
opgitte! Så helt 13jennom preget av en altopgivende håpløshet. Og så
nagre! - Efterpå lurte jeg meg dit hvor de arbeider. De er satt til å
lage en vei over fjellet, mellom Korgjen og Elsfjord. Et par og tyve km.
Folk som addri i sitt liv hadde tatt i noe redskap stod nå og hukket og
spadde i sorte myggsverner. Syv og syv dro stentraller opp og ned en bratt
skråning. Tett i tett stod de norske legionære og passet på. Idag
var det et par og tyve som stupet. Et av trekkjernene falt mens jeg så
på. Idag er det konret ordre om at de som stupet ikke skal bli plukket
opp og sendt ned i leiren, men skal ligge der til kvelds. Stak-
karen jeg så ble bare lempet til side, og den lå han. Det er en hel del
norske arbeidere som er beordret dit. De forteller at noen av legionærene
er ganske snide. Mens andre er grusomme. De har fått beskjed av tysk-
erne om at de skal varske, hvis noen av fangene blir plant. Ikke engang de
har tilstrekkelig til dem. Men hvad kan man vært og hvordan kan man si når hele
tilværelsen er en eneste pine? Slik som for disse andre skapninger. De
er så vanstilte og usete at de ikke er til å komme mer. En kan selv ten-
ke seg hygienen på et slikt sted. Flere av fangene så ut til å ha tuber-
kulose. - Hvor mange fangeleirer finnes det i verden idag? Og hvor
mange tusener, ja millioner fanger? Som kanskje sliter enda vondere.
De som har fått en drepende kule må takke sin himmelske skaper. Skjønt
hvem kan tenke på noen himmel, når sånt daglig skjer."

Fra Göteborgs Handels- och Sjöfartstidn. siterer vi noen linjer om hvor-
ledes Gandhi har det i fangenskapet: "Gandhi spinner i flera timmar
dagligen i Aga Khans glittrande palats i Poona, mottar News Chronicles
korrespondenten. Allting har ordrats med største omsorg før hans välbe-
finnande och bombayguvernören Sir Roger Lupton utväg personligen de rum
där Gandhi tillbringar vintertiden. Gandhi får sin spenningar behandlade när
helst han önskar och i varje rum finnes en spruta med insektsdödande vitska
för den häxelse moskiter skulle störa hans meditationer. Klockan 4
på morgonen läser Gandhi sina första böner och ägnar de två följande tim-
arna åt bad och massage. Dagen går under läsning, skrivning, spinnande
och korta promenader i aftonsvalkan i Aga Khans rosenträdgård."

EN VIKTIG HANDELSAVTALE blev den 11. juli avsluttet mellom Norge og USA.
etter statsminister Nygaardsvolds besök i Amerika. Norge har lenge nydt
godt av Lease and Lend-loven, men denne avtalen utgjør en spesiell norsk-
amerikansk handel- og leie-overenskomst. Den er koblet sammen med en av-
tale om kommersiell gjensidig hjelpe under krigen. Amerika anerkjenner at den
norske handelsflåten är viktosa för de forente nasjoners felles sak og for
plukter seg därför till ute vederlag å armere og reparere norske handels-
fartyjer. De forente stater skal også hjelpe Norge med å erstatte tapt
tonnasje, så snart forholdene tillater det. Den amerikanske regjering
lover videre å overvake muligheten av at Norge etter krigen skal garanter-
es vapen og annet militärt utstyr som er nødvendig for den norske regjering
for å opprettholde de gjenopprettede fredelige tilhøve. - Med Stor-
britannia blev det allerede ifjor sluttet en overenskomst som går ut på
at Norge får del av det britiske nybyggingsprogrammet. Det første skip
som er leveret etter denne avtalen var 10.000 tonnen "HAAKON VII". Med
den dominerende stilling nybyggingen i USA inntar, var det i midlertid av
langt større betydning at en tilsvarende overenskomst kom i stand mellom
Norge og USA.

STILLINGEN IDAG: På østsfronten fortsetter den forsinkede tyske
sommeroffensiven med desperat kraft og tyskerne har vunnet betydelig ter-
renng. De er i syd nådd frem til det første kaukasiske oljefeltet Maikob,
som produserer ca. 5% av Russlands oljeproduksjon. Man kan gå ut fra at
de ikke vil kunne nyttiggjøre seg oljen på det første drøt. Tyskernes
hensikt er tydeligvis å seke å få kontroll over Svartehavet og det Kaspi-
ske hav. Deres mål i syd er Baku, verdens rikeste oljekilde, som har ca.
70% av den russiske oljeproduksjon. Men Baku ligger bak de kaukasiske

fjellene som byr på utmerkede forsvarsmuligheter. Hittil har de gått frem over steppeland, som ikke har noen naturlige forsvarsmuligheter og russerne har valgt å trekke seg tilbake med intakte arméer for så å få opp kampen når terrenget tillater det. Stillingen idag er den at tyskerne i Østukraine er nådd frem til Pjatigorsk, hvor russerne det siste døgn har måttet trekke seg endel tilbake. I Vestukraine, trenger tyskerne i Krasnodar avsnittet frem mot Svartehavet. Ved det viktige knutepunktet Stalingrad setter tyskerne inn store mengder fly, tanks og artilleri. De møter sterkt russisk motstand og lidet store tap. Helt nylig pågår ved Kotelnikovo syd for Stalingrad og ved Klepskaya mori for byen. Like på nære punkt er de kommet nærmere byen enn 80 km. Ved Voronesj, hvor russerne gjentagne ganger har slått tyskerne tilbake og selv er gått til angrep, pågår hørtige kamper på Dons vestlige bredd. De siste meldingene fra den øvrige del av fronten sier at flere tyske angrep ved Brjansk er knust. Russerne går til kraftige angrep på Leningradfronten. I Østersjøen er 1 tysk ubåt og 9 tyske transportskip senket. 3 tyske skip på til sammen 3000 t. er senket i Barentshavet. Midt i øst sentrale Tyskland har det vært minimal virkningen den siste uken. Man ventet isidertid nye tyske angrep i nære fremtid. Britiske og amerikanske fly angriper ustanselig fiendtlige baser. Angrepet ble sluppet i område like i Middelhavet meldes nu at britene islt tapte i hangarskip, et kryssere og 1 destroyer. Aksen tapte 66 fly og 4 ubåter. Forsyninger fra frem til Malta tross de tyske anstrengelser for å forhindre det. Det fjerne Østen: Amerikanernes første offensiv i Stillehavet ble rettet mot Salomonøyene. Den har to hensikter: å sikre forsyningsslivingene til Australia og å binde japanske styrker for derved å minskje faren for et japansk angrep i Østsibir. De siste kommunikeer går ut på at amerikanske tropper har konsolidert sine stillinger på Guadalcanal og Tulagi. Begge partene led store tap ved landstigningen.

Vestfronten: Den 19.6. om norgoen foretok allierte commandos det første strandhugg i dagslys på den franske kyst ved Dieppe. Angrepet ble føretatt av en temmelig stor styrke og tanks ble landsatt. Hensikten var bl.a. å ødelegge et kanonbatteri og et ammunisjonslager. Det franske folk ble advart fra London mot åta del i aksjonen og derved gi tyskerne plukk til represalier. Siste melding kl. 19.30 igår sier at hørtige kamper pågår. Over Nordfrankrike holder RAF på å tilkjempe seg lufthavnedommene. Jager- og bombefly angriper dag og natt tyske flyplasser, kommunikasjoner og andre militære mål og angrepene vokser i styrke og intensitet. Amerikanske bombefly har vært i ilden over Frankrike for første gang. Flyvende festninger har angrepet Rouen. De var utstyrt med hemmelige silhuettoppaker "som svarte til forventningene". Den planmessige bombingen av Tyskland fortsetter. I det siste er Mainz og Osnabrück blitt bombet et par ganger hver, dessuten andre mål i Ruhr. Natt til igår ble Flensburg angrepet. I det første angrepet over Mainz ble det sluppet flere hundre tonn sprengbomber og 50000 brandbomber i løpet av 45 min. Strandhugget igår tjener til å binde sterke tyske styrker på vestfronten. Tyskerne kan aldri være sikre i vest - plutselig en dag så dreier det seg ikke lenger om et isolert strandhugg, men om en invasjon av frinettroppene fra alle allierte land, som med overveldende kraft vil tvinge den enne så maktige tyske her på kne. Mange spør allerede nu: Kommer den ikke snart, hvad er det de souler efter? Dette viser en total mangl på forståelse av de virkelige forhold. Det er en rekke viktige forutsetninger som først må være tilstede: 1) De allierte må beherske luften over invasjonsonrådet. 2) De må kunne sende så store styrker at de er tyskerne fullstendig overlegne. Dessuten må de ha betydelige reserver å forsterke de første styrkene med. 3) Den nødvendige tonnasjen til en invasjon i en slik stor målestokk må skaffes til veie. Det regnes at man trenger gjennomsnittlig 10 tonn pr. soldat. Betingelsene i punkt 1) og 2) taler for at invasjonen kommer til å skje på Frankrikes kyst. Selv om det er betydelige troppestyrker til England fra USA og Kanada, så er Storbritannia blitt sterkt tappet for tropper som er gått til Nordafrika og Det fjerne Østen. Og en invasionsarmé er ikke bygget på en dag.

Avgjørelsen i de undertrykte land kreves bare to ting: tålmodighet - og tillit.